

Nói đến thi ca xưa Huân, người ta không thể không nhắc tới một vị linh mục gấm vóc nổi bật tài năng thuộc nổi bật lãnh vực thi văn, hội họa, âm nhạc ngoài ra còn là một nhà giáo dục nổi bật người đời thì Kinh đó là linh mục Sng-Đình Nguyễn Hy Thích (1891-1978).

Nhưng vị này thuộc về linh mục Sng-Đình thuộc nổi bật thuộc loại, gấm vóc nổi bật về chữ viết rồi theo chiều dài cuộc đời của nhà chân tu kính này vị này được rất nhiều người thuộc mọi thành phần Huân trở về, kính mến, đã đi vào tâm thức của giới đức giới xa gần, quyên vâng những người thuộc những tích danh lam đã góp phần làm cho cộng đồng trở thành một văn vật.

1.- Một con người nổi bật tài năng.

Linh mục Sng-Đình Nguyễn Văn Thích sinh ngày vào giờ Sửu (13 giờ đến 15 giờ) ngày 20 tháng 8 năm Tân Mão (1891) tại làng An Thái, phủ An Nhơn, tỉnh Bình Định khi thân phụ ngài là cha Phó bng Nguyễn Văn Mãi làm tri phủ tại Bình Định. Mẹ ngài là bà Thân Thị Văn, con gái cha Thân Trọng Đôn, người làng An Lạc, huyện Phong Điền, Thừa Thiên, thuộc dòng dõi thi phiệt trâm anh tại Huế. Cha Nguyễn Văn Mãi vị này gốc làng Niêm Phò (tức gọi làng Kê Lạc), tỉnh Phụng c Yên, huyện Quảng Điền, Thừa Thiên, là một nhà khoa bảng đã có nổi bật công lao trong chốn học trò thi nhà Nguyễn và nhất là đã góp công đi vào hành trình Quốc Học Huế trong giai đoạn sơ khởi của các sơ giáo dục này.

Thuở nhỏ, linh mục học chữ Hán vị này thân phụ, lên theo đòi Nho học nhưng vì lý do nên chọn trường học (hai lý do rất trường ba nên bỏ thi Học) đành giả tạo cái học nhà nho để theo đòi Tân học. Thời thanh niên, linh mục theo học tại trường Quốc Học và trường Pellerin của Dòng Sng-Huỳnh Thiển Giáo tại Huế, tốt nghiệp Trung Học và Sơ Phổ, được bổ Trg giáo Pháp Việt trường tỉnh Khánh Hòa trong tháng 2 năm 1911. Ngày 29-6-1911, Sng-Đình trở lại đi vào Công giáo, chịu phép rửa tội tại nhà thờ Bình Cang (Nha Trang) mặc dù cha thân sinh của ngài là Nguyễn Văn Mãi phản đối vị này những biện pháp quy định. Sau đó Sng-Đình xin đi tu tại Tiểu Chủng viện An Ninh và được phong chức thánh linh mục ngày 18-12-1926.

Vị sơ trường là người dõng mãnh nên linh mục Nguyễn Văn Thích được giáo quyên của làm giáo sư tại các trường Công giáo ở Huế như Trường Dòng Thánh Tâm, Trường Providence (Thiên Hộ) và năm 1937 làm giáo sư Tiểu chủng viện An Ninh, Quảng Trị. Năm 1942, ngài được đi vào vị làm tuyên úy trường Pellerin (Bình Linh), rồi Tiểu trường tuyên úy Học Học Đe Toàn quốc.

Năm 1946, cha Thích làm chánh x̣ Xuân Long (Hụ). Ngài đ̣c giáo quỵn ỵ thác chuyên trách ṿ giáo đ̣c thịt ụ nhi, ḷp dòng "Ṿn Tṛ" mà lý thuỵt đ̣c ngài trình bày trong sách L'éducation Des Sens. Linh ṃc thịt ḷp Ṿn Tṛ Ḥng Linh ̣ phía tay ṃt tṛng Bình Linh. Ṭ năm 1959, linh ṃc Nguỵn Văn Thích đ̣y cḥ Hán ̣ Vịn Hán Ḥc Hụ, Tṛng Đ̣i Ḥc Văn Khoa Hụ. Năm 1970, ngài ṿ ḥu trí nḥng ṿn tịp ṭc đ̣y ḥc ṭi Vịn Đ̣i Ḥc Hụ và Sài Gòn. Ngày 10 tháng 12 năm 1978, linh ṃc Nguỵn Văn Thích qua đ̣i và đ̣c an táng trên núi Thiên Thai.

Thụ sinh tḥi, linh ṃc Nguỵn Văn Thích sáng ḷp và làm cḥ bút báo VÌ CHÚA là tụn báo tam ng̣ Vịt-Hán-Pháp ṣ đ̣u ra ngày 18-9-1936, đ̣ng đ̣ ṃi bài các tḥ lọi. Nhân đ̣p đ̣ nḥt chu niên báo này, c̣ Phan Ḅi Châu có ṃt bài tḥ ḅng cḥ Hán "Tḥ ṃng Báo Vì Chúa chu niên" nḥ sau:

*"Lô ḍ ṿn cḥng hà chúa đào
Nguỵn ṇng chân lý chú đ̣ng bào
C̣ kim đ̣i đ̣o Thiên tṛng ṭi
Âu Á tân trào nḥc ḅt dao
Xích ṭ ṃn hoài pḥng đ̣i ḅ
Hôn hình ḅ nḥ chúc c̣ ṃ lao
Kim chu ḥu ḥu lai chu đ̣o
X̣ x̣ chiên đàn ṃc thánh cao."*
SÀO NAM

*"Văn cḥng lò ḅ ṣn khuôn tṛi
Chân lý đ̣a ra đ̣c tḥy ng̣i.
Đ̣o x̣a nay Tṛi ṃi ṃi
Sóng đ̣u Âu Á núi hoài hoài.
Bé con tṛc ḅng đ̣ng cḥ ṃm
Đục ḷn đ̣ng khuya pḥi c̣ soi.
Đ̣y tụi còn còn đ̣y tụi ṇa
Ḅy chiên kḥp x̣ ṭ ṃn ngài."*
(Báo VÌ CHÚA ṣ 52, ngày 8.10.1937)

Ṃt bài "Ṃng Xuân Báo Vì Chúa" c̣a c̣ Phan Ḅi Châu nḥ sau:

*Lòng ta vì Chúa, Chúa vì ta,
Rợc thánh thợn vợ, đợi quợ ma!
Đợng lợi quang minh lên tợ đợnh,
Ai rợng thiên quợ cợ đợu xa!*

Phan Bợi Châu

(Báo Vì Chúa số 21 ngày 19 Février 1937 – Xuân Đinh Sợu)

Tuợn báo Vì CHÚA đợc cợc phát hành khá sâu rợng nhợt là tợi các tợnh miợn Trung và đợc sợng đợn năm 1945 thì tợ đình bợn. Nhợ cợ quan ngôn luợn này, các hoợ tợng tôn giáo, văn hóa đợc cợ triợn khai và nợy nợ tợ tợp.

Khi viợt báo, linh mợc Nguyợn Văn Thích thợng ký tên J.M.T hoợc J. M. Thích hoợc Kợ Lợ trên các bài luợn văn, tợp thuyợt. Trong khoợng năm 1945-1946, tợp chí Tợ Quợc xuợt bợn ở Huợ cũng đợc cợ cha Nguyợn Văn Thích cợng tác thợng xuyên. Mợ tợ các tợp chí khác nhợ nguyợ tợ san Vinh-Sợn do linh mợc Nguyợn Văn Lợp (1911-2001) chợ trợng tợ năm 1949-1958 tợ i Huợ và nguyợ tợ san Ngợn Sợng, khoợng năm 1958-61 cợa giáo phợn Huợ cũng đợc cợ linh mợc Sợng Đinh cợng tác rợt nhiợt thành. Ngoài ra ngài cũng thợng xuyên viợt bài cho Cợ hợc quý san vợ là cợ quan ngôn luợn cợa hợi Cợ hợc đợc cợ thành lợp tợ i Huợ.

Ngoài kợ năng làm báo, linh mợc Nguyợn Văn Thích còn là mợ tợ hợa sĩ. Tợ i Tòa Giám mợc Huợ hiợn còn trợng bày bợc hợa "Tợ Mợu" (Mater Misericordiae) do ngài vợ. Các bợc hợa nhợ Thác lợn Bợch Mã, hoợc bợc tợ hợa Trợm ngậm chiợc bóng đợa bên tợng (báo Vì Chúa số 144, ra ngày 12-11-1939) đợ đợi nhiợu nợ tợng trong lòng ngợ i xem. Ngoài ra ngợn bút tài hoa cợa ngài còn toát lợ trong rợt nhiợu câu đợi bợng chợ Hán ngài viợt tợng các giáo đợng, các đợi chợng viợn nhợ ở nhà thợ Tam Kợ (Quợng Nam), đợi chợng viợn Xuân Bích (Huợ), thí đợ hai câu tợng cho cợ số này nhợ:

*Hợ u ngô chi sanh giáng thợ cánh thành ngô thánh lợ,
Bợ o ngã dĩ đợc tuợn thân hoàn tác ngã thợn lợng.*

Đợch nghĩa là:

Vợ rợng lòng thợng chúng tợi Ngợ i đợ sinh xuợng thợ mà trợ nên bợn thánh đợng hành vợ i chúng tợi.

Đ̄ nuôi s̄ng chúng tôi Nḡ i đ̄ h̄i n thân hy sinh mà làm nên l̄ng th̄ c (th̄ n l̄ng) cho chúng tôi.

Câu đ̄i t̄ng nhà th̄ Tam K̄ nh̄ sau:

*Th̄ gī i đ̄i đ̄ng Thiên tác ch̄
Tam k̄ h̄p nh̄ t Đ̄ o vi quy.*

Đ̄ch nghĩa là:

*Th̄ gī i này có đ̄i đ̄ng thì (do) Tr̄i làm ch̄,
Tam k̄ có h̄p nh̄ t thì (ph̄i l̄y) Đ̄ o làm quy c̄, phép t̄ c.*

Trong lãnh v̄c th̄ pháp, nhīu nḡ i nh̄c nh̄ đ̄n nét bút r̄ng bay ph̄ng múa c̄a linh m̄c Nguȳn Văn Th́ch và cho r̄ng nét bút c̄a ngài không thua kém th̄ pháp c̄a tay đ̄i danh bút Trung Hoa V̄ng Hy Chi đ̄i nhà T̄ng. Trong m̄t bài vīt đ̄ng trên báo Xuân Tūi Tr̄ cách đây m̄y năm, Hoàng Ph̄ Nḡc Phan đ̄ có nh̄c đ̄n m̄t b̄c tranh th̄ pháp vīt ch̄ M̄u c̄a linh m̄c t̄ng m̄t gia đ̄nh hīn còn l̄u gī Ph̄p.

Thêm m̄t tài năng n̄a c̄a linh m̄c Nguȳn Văn Th́ch là âm nh̄c. Linh m̄c có th̄ s̄ đ̄ng đ̄c các nh̄c c̄ dân t̄c nh̄ đàn tranh, đàn b̄u, sáo trúc, thông hīu các th̄ lōi dân ca mīn Trung, đ̄c bīt là c̄a Hū nh̄ các đ̄u đ̄ng đàn cung, l̄u th̄y, hành vân, t̄ đ̄i c̄nh. Linh m̄c cũng ch̄i th̄o các nh̄c c̄ tây ph̄ng nh̄ đàn violon, d̄ng c̄m, harmonium. M̄t s̄ bài hát mang tính tôn giáo nh̄ bài "Magnificat" ca t̄ng Đ̄c M̄ đ̄c cha đ̄ch và ph̄ nh̄c, các bài "Tr̄i cao đ̄t th̄p ḡp nhau", "Bao gī tôi đ̄c lên tr̄i", "M̄i l̄m cái m̄n", bài hát "L̄y Đ̄c M̄ La Vang" đ̄c nhīu nḡ i bīt đ̄n. Có nh̄ng bài hát c̄a linh m̄c Nguȳn Văn Th́ch mang tính giáo đ̄c cao nh̄ bài "Cái nhà là nhà c̄a ta" đ̄ đ̄c đài BBC gīi thīu đ̄n trong chuyên m̄c "L̄ch s̄ âm nh̄c Vīt nam qua các th̄ đ̄i" năm 1982.

Sau đây chúng tôi xin đ̄ng t̄i nguyên văn bài "Về đ̄m đ̄m" c̄a Linh m̄c S̄ng Đ̄nh nhân mùa Giáng Sinh đ̄ hoài nīm v̄ m̄t b̄c chân tu và cũng đ̄ bīt đ̄c kh̄ năng sáng t̄o đ̄c đ̄o c̄a m̄t nhà th̄ c̄ đ̄.

2.- Bài "Về Đm Đm"

Về v vè ve
Nghe về đm đm
Chuyện này nghe lóm
Bên Tỉu-Á-Đông
S là mùa đông
Trong tu n Sinh-nh t
Tuy t sa đ y đ t,
Gió thổi pheo pheo,
Là ng n gió heo
Th m x ng th u th t
Đàn bà con nít
Đ t a mà ngói
Cha ôi ! Tr i ôi !
Nh chi mà nh.
Th ng thay hiu qu nh
Hang đá Bê-lem
Tr ng tr i b n bên
Phên bùng n có [a]
Th ng thay máng c
M n chi u cũng không,
Gió thổi i tung,
Kh đà quá kh .
Trách thay ng n gió
Không b t kiêng dè
Chúa đó [b]
Sao mà không lánh!
Làm cho Chúa nh
Run c và mình;
Sao ch ng th ng tình,
Làm cho Chúa khóc!
Nh ng là tr n tr c,
Gi tí canh ba,
C khóc oa oa
Còn ch a nh m m t,
H i ai b i b c!
Đ Chúa nh lòng,

Chúa cḥu đ̣c lòng
Ṭ khi còn bé,
Đ̣ ai vui ṿ,
ṃm đ̣ no lòng
Đ̣ ai thông dong
Ăn cḥi ṃc [c].
Than ôi ḥi tḥ
Con ḷa con bò
Cũng cḥng làm cho
Chúa kḥi run ṛy.
Ṃc đ̣ng tḥy ṿy
Đ̣t ṃy con chiên
Ḷi g̣n ṃt bên
Ḥa may có ṃ;
Nḥng mà tḥm ḷm,
Chúa đ̣ khóc hoài.
Giuse ra ngoài
Ḳm ba que đ̣i
Đem ṿ ṿa tḥi,
Gió ḷi ṭ đi.
C̣c kḥṇi ni
Nói làm sao ṇa?
Gió ṿa ṭ ḷa
Chúa ḷi khóc lên;
Đ̣c Ṃ qụ bên
Rụt ṭm nḥc ṭ:
Đ̣m đ̣ ṇc ṃt,
Tḥm tḥt tḥng thay!
Ṿi ai ṇi ṇy?
Cũng ṿi ng̣i tḥ,
Ṭi tình quá ḷ
Nên Chúa pḥi đ̣n.
Sinh đ̣a khó hèn
Ṣng cùng cam kḥ
Ḥi ai ngó đó
Đã tḥa lòng cḥa?
Sung ṣng cho ḅa [d]
Đ̣ ai cḥu đ̣c
Đ̣c Ṃ ṭm ṭc
ṃm Chúa vào lòng
Khăn đ̣a ṿn trong
Lúp ngoài choàng ḷi;
Con ḷi con ḥi
Con nín đi con;
Ṭng hát ṇ non
Đ̣ ṣu chi xịt!

Nghe càng tḥm thịt
Chúa i khóc to.
Khi ỵṃ
Bóng trắng gịi i,
Ḅng đầu i tḥy
Sâu nḥ bay vào
Bay tḥp bay cao,
Bay lui bay i,
Bay ra x̣p x̣i
Tṛc bóng trắng,
Bay i ḷng x̣ng
G̣n bên máng c̣
Mình thì nḥ nḥ,
Ḷng ṇ có ḷng;
Ong cḥng pḥi ong,
Ḅm không ra ḅm.
Sâu chi ḥi ḥm
Mà thịt to gan,
Bay ng̣a bay ngang,
Bay nḥm ṃt Chúa,
Nḥ hình nó múa
Đ̣ Chúa gịi khuây,
Chúa tḥy cũng hay
Nín ḅng ḥt khóc.
Sâu bay ngang đ̣c
Ṛi lịng quanh queo;
Chúa đ̣ngó theo
Ngó mà không chán,
Đ̣i i vùng trắng sáng
Tḥy Chúa i c̣i,
Đ̣c Ṃng ṃng
C̣u xin ṿi Chúa:
Sâu này khéo múa
Nó thịt có công;
Ṇu đ̣p lòng con
Xin con tḥng nó.
Ḷi ṃ xin đ̣
Con i làm ngay;
Chúa ḷn giang tay
Gịa ṇi trắng ṛng
Ng̣t tia ánh sáng
Đem nhét vào lòng;
Chúa ṿa làm xong
Ṃm c̣i ṃt cái.
Ṭ đây mãi mãi
Cho đ̣n bây gị

M̄ y ngàn năm đ̄
Nḡ i ta v̄ n th̄ y
Con sâu nh̄ y
Sáng sáng trong lòng,
Nh̄ ánh trắng trong
Ḡ i là đ̣m đ̣m.

Chú thích:

[a] Phên bùng: phên là m̄ t lō i vách b̄ ng tre đan, hō c không có, hō c có tô b̄ ng đ̄ t tr̄ n r̄ m cho kín gió; bùng là m̄ t lō i c̄ a ch̄ ng, soon tre l̄ p tranh hay lá kè, ngày ch̄ ng lên làm c̄ a, đêm s̄ p xū ng làm phên. Phên bùng là vách và c̄ a c̄ a lō i nhà r̄ i l̄ p lá hō c l̄ p tranh.

[b] Đó t̄ : đ̄ y kì.

[c] Ăn ch̄ i m̄ c̄ : ăn tiêu xa x̄ . Ch̄ i, theo Paulus C̄ a là âm ch̄ "đa" tī ng Trī u châu, nghĩa là nhī u, đ̄ ra. Ch̄ i l̄ là xài gī n không tī c, không bī t đ̄ dành.

[d] Cho b̄ a: cho th̄ t đ̄ y đ̄ nḡ a nguê, th̄ a thích.

Bài về và chú thích trích t̄ cū n S̄ ng Đ̣nh Thi T̄ p c̄ a J.M. Thích do Giáo s̄ Đoàn Khoách biên t̄ p – th̄ c hī n, Thanh T̄ nh xū t b̄ n, California, USA, 2001, trang 97 và 302.

Bài về sáng tác khō ng năm 1937.

New Jersey 25-12-2010